

Egzamin ósmoklasisty

Zadania i ćwiczenia ułatwiające przygotowanie się do egzaminu z języka polskiego po ósmej klasie

Praca z tekstem nieliterackim: Józef Tischner „Być dobrym”

Gdybyśmy chcieli wyrazić krótko istotną myśl Mistrza Eckharta o naturze człowieka, gdyby trzeba było odpowiedzieć na pytanie, co dla Mistrza Eckharta znaczy być człowiekiem – to trzeba by powiedzieć tak: być człowiekiem to znaczy być dobrym. Mówi się czasem, że człowiek to „zwierzę rozumne”. Inni mówią: animal sociale, „zwierzę społeczne”. [...] Tylko człowiek dobry jest człowiekiem naprawdę. Zastanówmy się nad tymi słowami. [...]

Dobrych ludzi możemy spotkać wszędzie: na ulicy, w szkole, w biurze, w mieszkaniach robotnika czy chłopca. Czasami poznajemy ich po ich uczynkach, a czasami czytamy ich dobroć jakby wprost – z twarzy, z oczu, z brzmienia głosu. Dobroć daje się widzieć. Mamy wśród naszych władz poznawczych jakiś zmysł dobroci. Mamy dar odróżniania duchów. Jest to zmysł, dar prawie nieomylny. To on jest źródłem naszego zaufania, z jakim kierujemy się do niektórych ludzi.

Podobnie jak mamy w sobie zmysł dobroci, mamy także zmysł złości, zła. Wiemy: ten człowiek jest zły. Człowiek zły nie budzi naszego zaufania. Gdy stajemy przed nim albo usiłujemy go jakoś udobruchać, albo wchodzimy w jakąś kryjówkę. Uważamy na siebie, nie chcemy się zdradzić ani słowem, ani gestem, ani postawą. Gdy tylko nadarzy się okazja, uciekamy od złych ludzi. Uciekamy nawet wtedy, gdy jeszcze żadnej krzywdy nam nie zrobili.

Człowiek jest jedyną istotą w zasięgu naszej obserwacji, w której i poprzez którą możemy obserwować to, czym jest dobro. Rzeczy, które nas otaczają, są korzystne lub niekorzystne, krajobrazy bywają piękne, owoce drzew smaczne. Ale dobrzy mogą być tylko ludzie.

Dobroć człowieka ma wiele nazw. Oto niektóre z nich: ofiarność, prawdomówność, wspaniałomyślność, cierpliwość, pracowitość, wytrwałość, postawa służby, oddanie, wierność. Dobroć wydaje się jedna, ale wyróżnia się i przejawia rozmaicie. To zależy od okoliczności. W świecie kłamstwa na przykład dobroć daje o sobie znać prawdomównością. W świecie pogardy dobroć staje się szczególnym szacunkiem dla człowieka. W świecie niesprawiedliwości dobroć ukazuje się jako walka o sprawiedliwość. Człowiek dobry jest niewątpliwie „człowiekiem myślącym”, homo sapiens – ale zarazem jest kimś więcej. Człowiek dobry jest również „człowiekiem społecznym”, animal sociale – ale zarazem jest kimś więcej. Dobroć wyznacza jakby zasadniczy kierunek myślenia „człowieka myślącego”, zasadniczy kierunek zaangażowania „człowieka społecznego”. Dobroć ukazuje się jako zasada wszystkiego. Ona jest, ale być nie musi – bo człowiek może być zły. Dobro lub zło zależą od jakiegoś wyboru.

Józef Tischner, „Wędrówki w krainę filozofów”, Kraków 2008.

Zadanie 1

Z podanych pytań wybierz te, na które odpowiedzi zawarto we wskazanych akapitach tekstu i dopisz do punktów oznaczenia literowe tych pytań. Każdemu akapitowi przyporządkuj jedno pytanie.

- A. Czy dobroć pozwala człowiekowi reagować na zło?
- B. Dlaczego niektórzy ludzie nie budzą naszego zaufania?
- C. Jak należy się zachowywać w obecności złych ludzi?
- D. Z czego wynika to, że ufamy niektórym ludziom?
- E. Co decyduje o byciu człowiekiem rozumnym i społecznym?
- F. Kim był Mistrz Eckhart?

Akapit 1.

Pytanie

Akapit 3.

Pytanie

Akapit 5.

Pytanie

Zadanie 2

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

- A. Dobroć człowieka można wyczytać z jego wyglądu i usposobienia.
- B. Dobroć człowieka przejawia się w różny sposób i jest różnie nazywana.

Zadanie 3

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Zdaniem Józefa Tischnera cechą świadczącą o pełni człowieczeństwa jest

- A. umiejętność czynienia dobra.
- B. uznawanie wartości społecznych.
- C. potrzeba uznania w oczach innych.

Zadanie 4

Uzasadnij, że dla Małego Księcia ważną wartością była wierność. Podaj przykład sytuacji z lektury, w której ten bohater wykazał się tą wartością.

.....

Zadanie 5

Uzupełnij zdanie. Wybierz właściwe odpowiedzi spośród podanych.

Żeby w sformułowaniu 'dobro wyznacza jakby zasadniczy kierunek myślenia „człowieka myślącego” zmienić przypuszczenie na pewność, można zastąpić wyraz 'jakby' słowem A/B, które jest C/D.

- A. rzekomo
- B. niewątpliwie
- C. przymiotnikiem
- D. przysłówkiem

Zadanie 6

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

- A. Wyraz 'dobroć' jest wyrazem podstawowym dla wyrazu 'dobry'.
- B. Wyraz 'dobrotliwy' należy do rodziny wyrazu 'dobro'.

Zadanie 7

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Użytego przez Józefa Tischnera określenia dobry człowiek nie można zastąpić sformułowaniem

- A. człowiek o wielkim sercu.
- B. człowiek o gołębicim sercu.
- C. człowiek sukcesu.

Zadanie 8

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Słowa dobro – zło w zestawieniu to

- A. antonimy.
- B. synonimy.
- C. homonimy.

Zadanie 9

W jednym zdaniu zabrakło przecinka. Uzupełnij to zdanie o brakujący przecinek.

- A. Dobro to wartość, która wyznacza człowiekowi kierunki w życiu.
- B. Motyw walki dobra ze złem to motyw, który często pojawia się w literaturze.

C. Natomiast bohaterowie utworu Adama Mickiewicza gdy ponoszą karę za swoje postępowanie uczą nas, jak należy postępować.

Zadanie 10

W wypowiedzeniu ‘Tylko człowiek dobry jest człowiekiem naprawdę’ występuje orzeczenie A/B, gdzie funkcję orzeczenia pełni C/D.

- A. proste
- B. złożone
- C. przymiotnik
- D. rzeczownik

ODPOWIEDZI DO ZADAŃ

Zadanie 1

1E, 3B, 5A

Zadanie 2

- A. P
- B. P

Zadanie 3

A

Zadanie 4

Mały Książę opuszcza swoją planetę i Różę, aby poznać świat. Na Ziemi spotyka tysiące róż i przekonuje się, że jest wierny tylko swojej Róży.

Zadanie 5

B D

Zadanie 6

- A. F
- B. P

Zadanie 7

C

Zadanie 8

A

Zadanie 9

C. Natomiast bohaterowie utworu Adama Mickiewicza, gdy ponoszą karę za swoje postępowanie uczą nas, jak należy postępować.

Zadanie 10

B D